

Research Paper

Analysis of Factors Affecting Competitiveness on Tourism Growth and Development in Rural Destination Areas (Case Study: Dohzar Country in Tonekabon Township)

Sudeh Fazeli Sani¹, * Mehdi Ramezanzadeh Lasbooyee², Mahmood Hasanpour³

1. MSc., Department of Tourism Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

2. Associate professor, Department of Tourism Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

3. Assistant professor, Department of Tourism Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Citation: Fazeli Sani, S., Ramezanzadeh Lasbooyee, M., & Hasanpour, M. (2022). [Analysis of Factors Affecting Competitiveness on Tourism Growth and Development in Rural Destination Areas (Case Study: Dohzar Country in Tonekabon Township) (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 13(3), 468-483. <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2022.329532.1678>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2022.329532.1678>

Received: 24 Sep. 2021

Accepted: 18 May 2022

ABSTRACT

Rural tourism is one of the types of tourism that plays an important role in the development of the rural areas. One of the important issues in rural tourism is the competitiveness of tourism destinations, which has been given much attention to in order to increase the potential of the destinations. Therefore, the purpose of this article is to evaluate the effective factors in the competitiveness of tourism in *Dohzar* country and provide appropriate solutions for it. The research method is descriptive-analytical and a questionnaire was used to collect data. The statistical population of the study is the residents of *Dohezar* country who were randomly selected using the Cochran method as a statistical sample by simple sampling of 384 people. SPSS _ PLS software was used to analyze statistical and inferential data. The results show that the coefficient of effectiveness of components such as supporting the growth and development of tourism (3.154), hospitality and tourism reception (3.050), competitive analysis (4.566), development (5.774), location (3,626), and visitor management (4,055) have a greater impact on the growth and development of tourism in *Dohezar* country and among the variables of competitiveness, only Coe resources & Attractors have an impact on the growth and development of tourism. And other variables such as Supporting factors, Destination management, Destination policy, Planning and Development, Amplifying determinants, even with the moderating role of supporting local communities, do not affect the growth and development of tourism.

Key words:

Rural tourism, Development of rural areas, The competitiveness of rural areas, *Dohezar* country

Copyright © 2022, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract**1. Introduction**

Today, tourism is considered one of the most important economic activities in the world and also plays an important

role in the economic development of local communities in rural areas. Rural tourism is one of the types of tourism that is considered a valuable tool for the growth and development of tourism in rural areas, which with the increasing growth of rural tourism destinations creates an atmosphere of close competition in this industry. Also, the competitiveness of tourism destinations is one of the most

role in the economic development of local communities in rural areas. Rural tourism is one of the types of tourism that is considered a valuable tool for the growth and development of tourism in rural areas, which with the increasing growth of rural tourism destinations creates an atmosphere of close competition in this industry. Also, the competitiveness of tourism destinations is one of the most

* Corresponding Author:

Mehdi Ramezanzadeh Lasbooyee, PhD

Address: Department of Tourism Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Tel: +98 (912) 6343108

E-mail: m.ramezanzadeh@umz.ac.ir

important issues in rural tourism that has attracted much attention from researchers, because in order for this industry to remain profitable and sustainable in the long run, maintaining competitiveness for rural tourism purposes is very important. Also, today, villages, as a complex and integrated set of services, bring benefits to local communities that provide intense competition. The success of competition among tourism destinations depends on the competitiveness among the areas that are more attractive, which can provide tourism growth and development in a particular area.

2. Methodology

The present study was conducted using descriptive-analytical method. This study was conducted using library studies to provide a structured model. The study population included local residents of Dohezar country (384 samples). The sampling method was convenience random sampling. To analyze the data, confirmatory factor analysis was used in the form of structural equation modeling (SEM) in the PLS environment.

3. Results

The results showed that the five components of supporting tourism growth and development, hospitality and tourist reception, competitive analysis, development, and position and management of visitors have a greater impact on tourism growth and development. Impact coefficient of components such as supporting the growth and development of tourism (3.154), hospitality and tourism reception (3.050), competitive analysis (4.566), development (5.774), position (3.626), and the management of visitors (4.055) have the greatest impact on the growth and development of tourism in the Dohezar country. Also, according to the dimensions of competitiveness, only tourism resources and attractions have an impact on the growth and development of tourism in the country of Dohezar, and other dimensions do not affect the growth and development of tourism, even with the moderating role of supporting local communities.

4. Discussion

Dohezar country has a high potential in the field of tourism, which with its diverse and unique resources and attractions can turn this beautiful area into a desirable tourist destination. By examining the factors affecting competitiveness in rural areas and also using a researcher-made model, the dimensions of Core resources & Attractions, Supporting factors & Resources, Destination management, Destination policy, Planning & Development, and

Qualifying & Amplifying determinants with moderating roles in the support of local communities in the growth and development of rural tourism was assessed in Dohezar country.

5. Conclusion

According to the results of the study, the following suggestions are presented:

- Paying more attention to special events in the region; creating more conferences, tours and local food festivals
- Paying more attention to the political determination of officials and the government in Dohezar country
- Involvement of local people in the field of local businesses in the destination
- Using locals and local people for tourism executive activities and tourism projects in the region

Acknowledgments

This article is taken from the dissertation (Improving the competitiveness of rural areas in the aspect of rural growth and tourism development (Case study: Dohezar Country in Tonekabon Township).

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل عوامل موثر رقابت پذیری بر رشد و توسعه گردشگری در نواحی مقصد روستایی (مورد مطالعه: دهستان دوهزار در شهرستان تنکابن)

سوده فاضلی ثانی^۱، * مهدی رمضانزاده لسبویی^۲، محمود حسن پور^۳

۱- کارشناسی ارشد، گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

۲- دانشیار، گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

۳- استادیار، گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۰۲ مهر ۱۴۰۰
تاریخ پذیرش: ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۱

گردشگری روستایی، یکی از انواع گردشگری است که نقش مهمی را در توسعه نواحی روستایی دارد. یکی از موضوعات مهم در گردشگری روستایی، رقابت پذیری مقاصد گردشگری است که برای افزایش توان بالقوه مقاصد بسیار مورد توجه قرار گرفته است. از این رو هدف مقاله حاضر ارزیابی عوامل مؤثر در رقابت پذیری گردشگری دهستان دوهزار و ارائه راهکارهای مناسب برای آن است. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و از ابزار پرسش نامه برای جمع آوری داده‌ها استفاده شده که جامعه آماری پژوهش ساکنان دهستان دوهزار بودند که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری به شیوه نمونه گیری ساده در دسترس انتخاب شدند. برای تجزیه تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و PLS استفاده شد. نتایج نشان داد که ضریب اثر مولفه‌هایی نظیر حمایت از رشد و توسعه گردشگری (۳/۱۵۴)، مهمان‌نوازی و پذیرش گردشگری (۳/۰۵۰)، تحلیل رقابتی (۴/۵۶۷)، توسعه (۵/۷۷۴)، جایگاه (۳/۶۲۶)، مدیریت بازدیدکنندگان (۴/۰۵۵) در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر بیشتری دارند و از بین متغیرهای رقابت پذیری فقط منابع و جاذبه‌های محوری در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر دارد و متغیرهای دیگر از جمله عوامل پشتیبانی، مدیریت مقصد، خطی‌مشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد، عوامل تقویت کننده حتی با نقش تعدیلگر حمایت جوامع محلی در رشد و توسعه گردشگری تأثیر ندارند.

کلیدواژه‌ها:

گردشگری روستایی،
رقابت پذیری، شهرستان
تنکابن، دهستان دوهزار

مقدمه

گردشگری تأثیرگذار بوده است (Balan et al., 2009). همچنین، رقابت پذیری مقاصد گردشگری از مهم‌ترین موضوعات در صنعت گردشگری به‌ویژه در بخش گردشگری روستایی است زیرا این صنعت برای اینکه در درازمدت سودآور و پایدار بماند حفظ رقابت‌پذیری برای مقاصد گردشگری روستایی اهمیت زیادی دارد (Law & Lo, 2016). امروزه روستاها به‌عنوان یک مجموعه پیچیده‌ای از خدمات، مزایایی را برای جوامع محلی به همراه دارند که رقابت شدیدی را فراهم می‌کنند. که موفقیت رقابت بین مقاصد گردشگری به رقابت‌پذیری بین نواحی که دارای جذابیت بیشتری هستند بستگی دارد که می‌تواند رشد و توسعه گردشگری را در یک ناحیه خاص فراهم کند (Kutyk & Breilik, 2019). بنابراین مؤلفه‌هایی نظیر اقلیم، روستا، رویدادهای ویژه، آمیخته فعالیت‌ها، فرهنگ و تاریخ، روابط بازار مقصد، عزم سیاسی، منابع تسهیلاتی، دسترسی، زیرساخت، مدیریت بحران، نظارت منابع، مدیریت بازدیدکننده، توسعه منابع انسانی، کیفیت تجربه خدمات، بازاریابی، کنترل و ارزیابی، توسعه، تحلیل رقابتی/

امروزه گردشگری یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی در جهان محسوب می‌شود که می‌تواند بر طیف وسیعی از بخش‌ها از جمله کشاورزی، صنایع تولیدی و ساخت‌وساز تأثیر زیادی داشته باشد که در توسعه اقتصادی جوامع محلی نقش مهمی دارد (Haywood et al., 2020). گسترش گردشگری در جوامع محلی می‌تواند به تقویت توسعه محلی بپردازد. بنابراین باید به خواسته ساکنین توجه شود. از این رو، گسترش و توسعه گردشگری بدون حمایت جوامع محلی امکان ندارد (Beshkar et al., 2019). بدین جهت، گردشگری روستایی به‌عنوان ابزار ارزشمندی برای رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی نواحی روستایی محسوب می‌شود که با افزایش رشد فزاینده مقاصد گردشگری روستایی فضای رقابت تنگاتنگی را در میان این صنعت به وجود می‌آورد (Lo et al., 2019). در سال‌های اخیر، رقابت‌پذیری مقصد به‌عنوان یک مفهوم اقتصادی بر توسعه پایدار صنعت سفر و

* نویسنده مسئول:

دکتر مهدی رمضانزاده لسبویی

نشانی: بابلسر، دانشگاه مازندران، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه جهانگردی

تلفن: ۰۸ ۶۳۴۳۱۰۸ (۹۱۲) ۹۸+

پست الکترونیکی: m.ramezanzadeh@umz.ac.ir

که مشارکت و حمایت جوامع محلی در تصمیم‌گیری و مدیریت اعمال شود. از این‌رو، یکی از عوامل مهم توسعه گردشگری حمایت جوامع محلی است که نقش مهمی در معیشت خانوارها دارد (Beshkar et al., 2019).

یکی از مهم‌ترین موضوعات در صنعت گردشگری، بحث رقابت‌پذیری است که توجه محققان زیادی را به خود جلب کرده است (Barros et al., 2011; Benedetti, 2010; Gomezelj & Mihalic, 2008). رقابت‌پذیری به‌عنوان یک مفهوم گسترده از جنبه خرد و کلان مورد بررسی قرار گرفته است که از نظر خرد، رقابت در سطح شرکت و صنعت و از جنبه کلان آن، رقابت بر سطح ملی متمرکز است که هدف آن بهبود و افزایش درآمد جامعه است (Porter, 1990). بدین جهت باتوجه به اهمیت آن، برای رقابت‌پذیری مقاصد گردشگری تعاریفی ارائه شده است. یک مقصد در صورتی رقابتی است که بتواند گردشگران بالقوه را جذب و راضی کند. این رقابت به‌وسیله عوامل خاص گردشگری و هم به‌وسیله طیف از عواملی که بر ارائه‌دهندگان خدمات گردشگری تأثیرگذار است، تعیین می‌شود (Enright & Newton, 2004). رقابت‌پذیری مقصد به توانایی آن به برآورده کردن نیازهای بازدیدکنندگان در ارائه محصولات و خدمات بهتر نسبت به سایر مقاصد که در آن جنبه‌های مختلف تجربه گردشگری برای گردشگران مهم تلقی می‌شود (Dawyer & Kim, 2003). بنابراین برای اینکه یک مقصد رقابتی باشد و گردشگران بیشتری را جذب کند باید دلیلی برای بازدید گردشگران داشته باشد همچنین باید نسبت به سایر مقاصد رقیب بالاتر و متمایزتر باشد و خدماتی را به گردشگران ارائه دهند که در سایر مقاصد مشابه دیگر یافت نشود و گرنه آن منطقه قابل بازدید نخواهد بود (Batra, 2017). رقابت در گردشگری می‌تواند هزینه‌های گردشگری را افزایش دهد و تجربیات به‌یادماندنی و رضایت‌بخشی را برای گردشگران فراهم کند که این امر باعث بهبود رفاه ساکنان مقصد و حفظ سرمایه طبیعی برای نسل آینده می‌شود (Ritchie & Crouch, 2003). رقابت‌پذیری مقصد به توانایی آن میزان جذابیت یک منطقه برای ساکنان محلی و غیر محلی و ارائه خدمات گردشگری باکیفیت، نوآور و جذاب به مصرف‌کنندگان برای به دست آوردن سهم بازار در داخل و خارج از منطقه، درحالی‌که اطمینان حاصل کند که منابع در دسترس به‌صورت کارآمد و پایدار مورد استفاده قرار می‌گیرند (Dupeyras & MacCallum, 2013). باین‌وجود، بر اساس دیدگاه و نظرات پژوهشگران مختلف، پیشینه پژوهش و سوابق تحقیق این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است (جدول شماره ۱).

مدل مفهومی پژوهش

در پژوهش حاضر مدل مفهومی رقابت‌پذیری روستایی در راستای رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار که در تصویر شماره ۱ نشان داده شده، آمده است. که در رشد و

مشارکتی، جایگاه‌یابی، ظرفیت تحمل، آگاهی، امنیت و آرامش، موقعیت (Ritchie & Crouch, 2010)، حمایت از رشد و توسعه گردشگری، مشارکت، مهمان‌نوازی و پذیرایی گردشگر (Chin & Lo, 2017) در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، محیطی (Eftekhari et al., 2011). رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر بیشتر بگذارد. دهستان دوهزار واقع در شهرستان تنکابن از ظرفیت‌ها متنوعی از جمله اقلیم، کشاورزی، میراث، فرهنگ، صنایع دستی، اکوتوریسم و بوم‌گردی، تنوع غذایی و زیستی، جاذبه‌های تاریخی برخوردار است که همواره مورد توجه بسیاری از گردشگران بوده است. که گسترش گردشگری در این دهستان چالش‌هایی هم ایجاد کرده است که علاوه بر ظرفیت‌های بالقوه، سرمایه‌گذاری زیادی برای ارائه خدمات مناسب به مردم محلی صورت گرفته است. باین‌حال، مردم محلی به دلیل وجود شرایط جوی در فصل زمستان از منافع اقتصادی گردشگری بسیار ناچیزی بهره‌مند می‌شوند. همچنین، این دهستان مذکور، با چالش‌هایی از جمله مهاجرت بیرویه، تغییرات کاربری، کاهش محصولات کشاورزی، نبود امکانات خدماتی نامناسب روبه‌رو هستند. هدف این پژوهش، ارزیابی عوامل مؤثری بر افزایش مزیت رقابتی و ارتقای جایگاه مقصد برای رشد و توسعه گردشگری در نواحی روستایی دوهزار بود تا با ارائه راهبردهای مناسب و سرمایه‌گذاری بر روی آن‌ها بتوان آن‌ها را بهبود بخشید. با این مقدمه این پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به سؤال اصلی پژوهش است که عبارت است از: کدامیک از مؤلفه‌های رقابت‌پذیری در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر بیشتری دارد؟

مروری بر ادبیات موضوع

امروزه باتوجه به اهمیت گردشگری روستایی، پژوهشگران تعاریف زیادی برای آن ارائه کرده‌اند (Lane & Kastenzholz, 2015; Amoah & Amoah, 2019; Mtapuri & Giampiccoli, 2019). گردشگری روستایی نوعی گردشگری است که جستجو بازدیدکننده را برای اصالت و فردگرایی و همچنین تمایل بیشتر او به تجربه میراث محلی و ارتباط نزدیک با مردم را برآورده می‌کند (Hall et al., 2003). به‌علاوه، گردشگری روستایی به‌عنوان یک تجربه کشوری است که طیف وسیعی از جاذبه‌ها را در محیط طبیعی یا کشاورزی را برمی‌گیرد (Pearce, 1989). گردشگری روستایی نوعی از گردشگری است که در نواحی روستایی واقع شده و عمدتاً به فضاهای غیرشهری محدود است (Lane, 1994). همچنین، گردشگری روستایی را مانند یک تعطیلات کشور می‌دانند که طی آن گردشگران وقت خود را صرف فعالیت تفریحی در یک محیط روستایی می‌کنند (Fleischer & Pizam, 1997). به‌علاوه، ویژگی اصلی گردشگری روستایی را تماس بازدیدکنندگان با محیط طبیعی یا فیزیکی است که این امر باعث مشارکت آن‌ها در فعالیت‌ها، سنن و سبک زندگی مردم محلی می‌گردد. رشد و توسعه گردشگری زمانی محقق می‌شود

استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر بر اساس نمونه‌گیری ساده در دسترس به‌عنوان نمونه آماری انتخاب و اطلاعات موردنیاز با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخت جمع‌آوری شد. همچنین، برای سنجش پایایی پرسش‌نامه، آلفای کرونباخ در مرحله پیش از آزمون (۳۰ پرسش‌نامه به‌عنوان پیش از آزمون به‌صورت آنلاین در بین مردم محلی دهستان دوهزار تکمیل شد) با استفاده از نرم‌افزار SPSS محاسبه شد که مقدار پایایی آن برای تمام متغیرها بالای ۰/۷ به دست آمده است که در جدول شماره ۲ آمده است و برای تجزیه تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی تأییدی در قالب مدل‌سازی معادلات ساختاری در محیط نرم‌افزار PLS استفاده شده است.

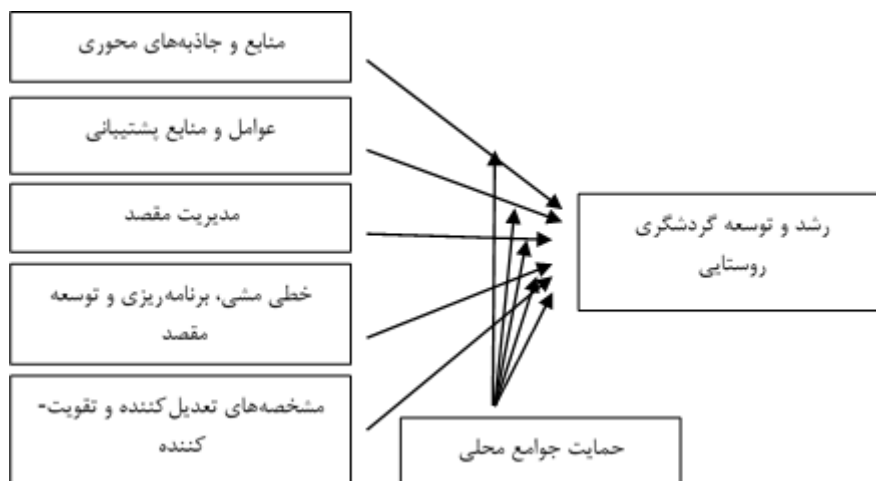
توسعه گردشگری روستایی عوامل مؤثری از جمله ۱. بعد منابع و جاذبه‌های محوری ۲. بعد عوامل و منابع پشتیبانی ۳. بعد مدیریت مقصد ۴. بعد خطی مشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد ۵. بعد مشخصه‌های تعدیل‌کننده و تقویت‌کننده هستند (Ritchie & Crouch, 2010)، که به‌عنوان متغیرهای مستقل با نقش تعدیلگر حمایت جوامع محلی (Lo et al., 2019) می‌توانند بر متغیر وابسته رشد و توسعه گردشگری روستایی دوهزار تأثیر بیشتر بگذارند.

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از حیث هدف، کاربردی و بر اساس ماهیت توصیفی تحلیلی و شیوه اجرا پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را خانوارهای دهستان دوهزار تشکیل می‌دهند که با

جدول ۱. پیشینه پژوهش.

مؤلفه	عنوان	نتیجه
(Lim et al., 2017)	تأثیر تعدیل‌کننده حمایت جامعه بر سه بعدی تأثیرات گردشگری (اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، و محیطی) به سمت مزیت رقابتی گردشگری روستایی.	نشان می‌دهد که آثار اجتماعی و فرهنگی و زیست‌محیطی بر مزیت رقابتی گردشگری روستایی از دیدگاه جوامع همبستگی مثبت و معناداری دارد. علاوه بر آن، یافته‌ها نشان داد که حمایت جامعه در تعدیل رابطه بین آثار زیست‌محیطی و مزیت رقابتی گردشگری روستایی وجود دارد
(Chin & Lo, 2017)	بررسی آثار اجزای محیط‌زیست بر رقابت‌پذیری مقاصد گردشگری: تأثیر تعدیل‌کننده حمایت جامعه.	نتایج نشان می‌دهد که ۴ مؤلفه محیطی از جمله حفاظت محیط، زیرساخت گردشگری، ظرفیت تحمل و کیفیت محیط تأثیر مثبتی بر رقابت‌پذیری مقصد از دیدگاه جامعه محلی دارد و نیز حمایت جوامع محلی به‌عنوان متغیر تعدیلگر در تأثیر مؤلفه‌های محیطی بر رقابت‌پذیری مقصد تأثیری ندارد.
(Law & Lo, 2016)	رقابت‌پذیری مقصد گردشگری روستایی	نتایج حاکی از آن است که منابع طبیعی، دامنه فعالیت‌ها و قابلیت دسترسی بر رقابت‌پذیری مقصد گردشگری تأثیر زیادی دارد. همچنین در جوامع محلی آثار قابل توجهی بر رقابت‌پذیری مقصد یافت نشده است. همچنین نتایج این مطالعات می‌تواند به مقامات گردشگری در جهت رشد و توسعه گردشگری در نواحی مقصد کمک کند.
(Afrakhteh et al., 2019)	تحلیل عوامل مؤثر در رقابت‌پذیری گردشگری (مطالعه موردی: شهرستان سرعین)	نشان می‌دهد که بر اساس مدل تلفیقی کراچ و ریچی و کانو ۶ شاخص به ترتیب منابع و جاذبه‌های محوری، مدیریت مقصد، عوامل تقویت‌کننده، برنامه‌ریزی خطمشی و توسعه مقصد و توسعه مقصد، رضایت گردشگران، عوامل و منابع پشتیبان از اولویت برخوردار هستند
(Barimani et al., 2018)	ارزیابی رقابت‌پذیری مقاصد گردشگری سلامت با تأکید بر منابع و جاذبه‌های محوری (مطالعه موردی: چشمه‌های آبگرم رامسر).	نتایج این پژوهش حاکی از آن است که منابع و جاذبه‌های محوری در توسعه گردشگری سلامت تأثیر معناداری ندارد و در مقاصد گردشگری سلامت تنها دو عنصر فرهنگ و تاریخ و جاذبه‌های محیطی در رشد و توسعه گردشگری سلامت نسبت به سایر مؤلفه‌ها تأثیر بیشتری دارند.
(Jafartash & Pouyanzadeh, 2015)	ارزیابی و اولویت‌بندی شاخص‌های رقابت‌پذیری صنعت گردشگری ایران	نتایج این پژوهش حاکی از آن است که از بین شاخص‌های رقابت‌پذیری شاخص‌های بازاریابی، وجود معاونت ممیزی، کنترل و ارزیابی، برنامه مرفقی توسعه گردشگری، عزم سیاسی مسئولان در شرایط نامطلوبی به سر می‌برند و نیز شاخص‌هایی همچون فرهنگ و تاریخ، آب‌وهوا و جاذبه‌های طبیعی، مهمان‌نوازی، پیوندهای قومی، مذهبی و اقتصادی و هزینه ارزش خدمات و کالاها در شرایط مطلوب و مناسبی قرار دارند.
(Farzin & Nadalipour, 2010)	عوامل مؤثر بر مزیت رقابتی مقصدهای گردشگری در ایران (مطالعه موردی: منطقه چابهار)	نتایج نشان می‌دهد که با استفاده از مدل کراچ و ریچی از بین پنج شاخص به ترتیب برنامه‌ریزی، خطمشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد، مدیریت مقصد، جاذبه‌های محوری، منابع پشتیبانی و عوامل تقویت‌کننده از اولویت برخوردارند. باین‌وجود در منطقه چابهار عواملی همچون آب‌وهوا، چشم‌اندازهای زیبا، امنیت و غیره در شرایط مناسب و مطلوبی به سر می‌برند و عواملی نظیر مدیریت بازدیدکنندگان، مدیریت بحران، مراکز تفریحی، بازاریابی و غیره در وضعیت نامطلوبی به سر می‌برد.

تصویر ۱. مدل مفهومی تحقیق. منبع: (Lo et al., 2019; Ritchie & Crouch, 2010)

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

جدول ۲. آلفای کرونیخ متغیرها.

آلفای کرونیخ	مؤلفه‌ها	متغیرها
۰/۸۵۸	۶	منابع و جاذبه‌ها محوری
۰/۸۳۸	۴	عوامل و منابع پشتیبانی
۰/۸۶۳	۳	خطامشی و برنامه‌ریزی مقصد
۰/۸۷۳	۶	مدیریت مقصد
۰/۸۶۱	۴	مشخصه‌های تعدیل‌کننده و تقویت‌کننده
۰/۸۵۴	۳	گردشگری روستایی
۰/۷۲۵	۳	حمایت جوامع محلی

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

محدوده مورد مطالعه

و غسل محله، با عرضه قوی‌تر منابع، به شکلی عمیق‌تر تحت تأثیر این پدیده قرار گرفته‌اند (Ramezandeh Lasbooyee et al., 2015).

یافته‌ها

توصیف متغیرهای جمعیت شناختی

بر اساس ۳۸۴ نفر از نمونه آماری، ۵۴/۹ درصد از پاسخ‌گویان که معادل ۲۱۱ نفر از آن‌ها را مردها و ۷۶/۶ درصد از پاسخ‌گویان با معادل ۲۹۴ نفر از آن‌ها را افراد متأهل تشکیل می‌دهند. تحصیلات مقطع دیپلم و کمتر از دیپلم با حدود ۵۹/۴ درصد بیشترین فراوانی را در میان پاسخ‌گویان داشته است و از لحاظ دامنه سنی، دامنه سنی ۲۰ تا ۳۵ سال دارای بیشترین درصد (۳۴/۱) و نیز بین پاسخ‌گویان درآمد ماهیانه تا چهار میلیون دارای بیشترین درصد فراوانی (۱۳/۳) و نیز از لحاظ شغل، شغل آزاد دارای بیشترین درصد فراوانی (۳۸/۵) است (جدول شماره ۳).

محدوده مطالعه نواحی روستایی دهستان دوهزار واقع در شهرستان تنکابن است که از طرف شمال به دهستان گلیجان و دریای خزر و از طرف جنوب به پوشش جنگلی و ارتفاعات محدود می‌شود. این دهستان دارای ۸۸۳ خانوار و ۲۳۲۶ نفر جمعیت بوده است. سکونتگاه‌های روستایی این دهستان در امتداد جاده کوهستانی و در حد فاصل ارتفاعات جنگلی و کوهستانی واقع شده است. گونه‌شناسی گردشگری در این حوزه، مبتنی بر طبیعت است و به دو شکل عمده گردشگری روزانه عبوری (بدون اقامت شبانه) و خانه‌های دوم است. در این ناحیه تمرکز بیشتر خانه‌های دوم از نوع مجتمع (شهرک‌های گردشگری) عمدتاً در حد فاصل بین روستاها و خانه‌های دوم در کنار جمعیت بومی بیشتر از اهالی سابق منطقه بوده‌اند. روستاهای این منطقه، بر حسب میزان و نحوه عرضه منابع گردشگری، به گونه‌ای متفاوت، از بازارهای گردشگری تأثیر پذیرفته‌اند؛ به طوری که روستاهای برسه، میاکوه

جدول ۳. اطلاعات جمعیت‌شناختی مردم شرکت‌کننده در پژوهش.

جنسیت	فراوانی (درصد)	وضعیت تاهل	فراوانی (درصد)
زن	۱۷۳ (۴۵/۱)	مجرد	۹۰ (۲۳/۴)
مرد	۲۱۱ (۵۴/۹)	متاهل	۲۹۴ (۷۶/۶)

شغل	فراوانی (درصد)	تحصیلات	فراوانی (درصد)
بخش دولتی	۳۴ (۱۱/۵)	دیپلم و کمتر از دیپلم	۲۲۸ (۵۹/۴)
کشاورز	۲۰ (۵/۲)	فوق‌دیپلم	۶۴ (۱۶/۷)
آزاد	۱۴۸ (۳۸/۵)	لیسانس	۶۸ (۱۷/۷)
خانه‌دار	۱۳۲ (۳۴/۴)	فوق‌لیسانس	۲۰ (۵/۲)
سایر	۴۰ (۱۰/۴)	دکتری	۴ (۱/۰)

سن	فراوانی (درصد)	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
۲۵-۲۰	۱۳۱ (۳۴/۱)	۰/۵۳	۱/۰۳۴	۱	۴
۵۱-۳۶	۱۰۹ (۲۸/۴)				
۶۷-۵۲	۱۰۳ (۲۶/۸)				
۸۳-۶۸	۳۷ (۹/۶)				
۸۴ به بالا	۴ (۱/۰)				

درآمد ماهیانه	فراوانی (درصد)	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
تا ۴ میلیون	۵۱ (۱۳/۳)	۰/۹۹	۱/۱۹۰	۱	۶
بیش از ۴ تا ۶ میلیون	۳۸ (۹/۹)				
بیش از ۶ تا ۱۰ میلیون	۳۴ (۸/۹)				
بیش از ۱۰ تا ۱۴ میلیون	۱۷ (۴/۴)				
بیش از ۱۴ تا ۱۸ میلیون	۳ (۰/۸)				
بیش از ۱۸ تا ۲۲ میلیون	۲ (۰/۵)				

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تحلیل مدل اندازه‌گیری

برای سنجش مدل اندازه‌گیری از شاخص‌های روایی همگرا سازه‌ها (شاخص میانگین واریانس استخراج‌شده)، روایی واگرا بر اساس فورنل و لارکر و نیز شاخص‌های مربوط به پایایی از قبیل آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی به همراه بار عاملی و آماره t استفاده شده است که در جدول شماره ۴ بیان شده است. بر طبق نظر هالند^۱ (۱۹۹۹) مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی ۰/۴ است. همچنین تمامی ضرایب پایایی ترکیبی از مقدار ۰/۷ بیشتر هستند. فورنل و لارکر^۲ (۱۹۸۱) مقدار بحرانی میانگین واریانس استخراج‌شده مؤلفه‌ها را عدد ۰/۵ بیان کرده‌اند. که البته برای سازه‌های مرتبه دوم در مدل پژوهش باید

پایایی ترکیبی (CR) و میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) باید دستی حساب شود چراکه ممکن است نرم‌افزار نتواند درست میانگین آن‌ها را محاسبه و نتایج را گزارش کند (Rezazadeh & Davari, 2014). در همین راستا، مقدار ملاک آلفای کرونباخ برای تمام مؤلفه‌ها بالای ۰/۷ مناسب است. بدین جهت، باتوجه به نتایج جدول شماره ۳، می‌توان نتیجه گرفت که تحلیل عاملی تأییدی از پایایی و روایی مناسبی برخوردار است. به عبارتی مدل مفهومی از حیث روایی همگرا و پایایی ترکیبی به برآزش رسیده است که در تصویر شماره ۲ آمده است.

علاوه بر آن، به‌منظور سنجش روایی واگرای مدل از روش فورنل و لارکر استفاده شده که بر طبق این روش، اعداد مندرج در قطر اصلی از مقادیر زیرین خود بیشتر است که در جداول شماره ۵، ۶ و ۷ نشان داده شده است.

1. Hulland
2. Fornell & Larcker

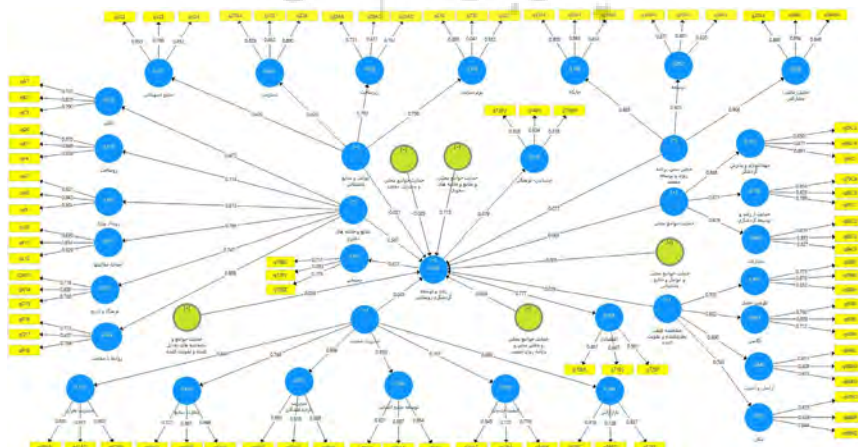

جدول ۴. مدل اندازه‌گیری پژوهش.

سازه	مؤلفه	بار عاملی	آماره t	a	CR	AVE
منابع و جاذبه‌های محوری	اقلیم	۰/۴۷۲	۹/۶۸۸	۰/۸۸۸	۰/۸۷۱	۰/۵۳۶
	روساخت	۰/۷۱۴	۲۳/۶۷۵			
	رویداد ویژه	۰/۸۱۳	۳۶/۷۸۷			
	آمیخته فعالیت‌ها	۰/۷۸۶	۳۱/۹۹۳			
	فرهنگ و تاریخ	۰/۷۴۷	۲۷/۶۹۹			
	روابط با مقاصد	۰/۸۰۹	۴۰/۹۹۲			
عوامل و منابع پشتیبانی	عزم سیاسی	۰/۷۵۹	۲۴/۴۱۲	۰/۸۳۷	۰/۸۰۰	۰/۵۱۳
	منابع تسهیلاتی	۰/۴۲۰	۶/۱۵۴			
	دسترسی	۰/۸۲۰	۴۴/۶۲۳			
	زیرساخت	۰/۷۹۳	۳۵/۵۲۳			
خطمشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد	جایگاه	۰/۸۸۵	۶۲/۴۴۳	۰/۹۱۸	۰/۹۳۰	۰/۸۱۸
	توسعه	۰/۹۲۳	۱۰۵/۲۲۹			
	تحلیل رقابتی	۰/۹۰۶	۸۲/۶۹۵			
مدیریت مقصد	مدیریت بحران	۰/۸۴۹	۵۸/۱۹۱	۰/۹۴۰	۰/۹۳۵	۰/۷۰۶
	نظارت منابع	۰/۷۸۶	۳۵/۴۴۳			
	مدیریت بازدیدکنندگان	۰/۸۹۶	۷۲/۷۲۵			
	منابع انسانی	۰/۸۵۹	۴۸/۲۱۹			
	کیفیت خدمات	۰/۷۸۷	۳۷۸/۳۸			
	بازاریابی	۰/۸۶۳	۵۸/۲۳۳			
مشخصه‌های کیفی تعدیل‌کننده و تقویت‌کننده	ظرفیت تحمل	۰/۷۰۲	۱۹/۶۲۰	۰/۸۳۲	۰/۸۴۷	۰/۵۸۱
	آگاهی	۰/۸۰۲	۳۵/۰۹۶			
	آرامش	۰/۸۰۰	۳۲/۶۲۲			
	مکان	۰/۷۴۳	۲۱/۱۷۷			
رشد و توسعه گردشگری روستایی	اقتصادی	۰/۷۷۷	۲۰/۸۶۸	۰/۷۳۳	۰/۷۴۸	۰/۵۱۰
	اجتماعی	۰/۴۷۹	۴/۸۷۴			
	محیطی	۰/۸۲۷	۳۷/۵۱۳			
حمایت جوامع محلی	حمایت از رشد و توسعه گردشگری	۰/۸۷۱	۳۷/۰۳۷	۰/۸۸۳	۰/۸۹۰	۰/۷۳۱
	مشارکت	۰/۸۲۶	۳۶/۶۹۵			
	مهمان‌نوازی و پذیرش گردشگر	۰/۸۶۸	۵۰/۵۷۵			

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

تصویر ۲. مدل مفهومی پژوهش همراه با بار عاملی. مأخذ: نگارندگان، ۱۴۰۰

جدول ۵. روایی واگرا مؤلفه‌های پژوهش.

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
									۰/۷۵۷	آرامش و امنیت
								۰/۸۳۷	۰/۳۲۵	آمیخته فعالیت
							۰/۷۶۸	۰/۳۷۳	۰/۵۶۰	آگاهی
						۰/۸۲۹	۰/۰۲۷	۰/۱۷۰	۰/۰۱۸	اجتماعی- فرهنگی
					۰/۷۷۹	۰/۱۳۶	۰/۳۷۳	۰/۴۸۳	۰/۳۹۵	اقتصادی
				۰/۷۷۶	۰/۲۹۲	۰/۱۳۸	۰/۳۹۱	۰/۳۰۲	۰/۲۸۶	اقلیم
			۰/۷۹۶	۰/۲۴۵	۰/۴۲۰	۰/۰۶۲	۰/۴۱۱	۰/۴۰۶	۰/۴۲۱	بازاریابی
		۰/۸۷۸	۰/۶۲۸	۰/۱۹۵	۰/۳۹۸	۰/۱۰۲	۰/۲۵۴	۰/۴۴۴	۰/۳۱۴	تحلیل رقابتی
	۰/۸۶۵	۰/۷۶۰	۰/۶۷۱	۰/۱۹۳	۰/۴۲۵	۰/۱۱۲	۰/۳۴۷	۰/۴۰۸	۰/۳۵۰	توسعه
۰/۸۵۸	۰/۶۳۹	۰/۶۱۹	۰/۷۰۶	۰/۱۵۱	۰/۳۳۶	۰/۰۷۲	۰/۳۵۱	۰/۳۲۰	۰/۳۵۹	توسعه منابع انسانی
۰/۵۸۰	۰/۷۳۹	۰/۶۸۰	۰/۶۵۱	۰/۲۱۳	۰/۴۲۱	۰/۰۶۶	۰/۲۸۶	۰/۴۰۳	۰/۴۱۰	جایگاه
۰/۱۳۲	۰/۱۱۱	۰/۱۱۰	۰/۰۷۸	۰/۲۲۵	۰/۱۲۲	۰/۰۹۱	۰/۲۸۴	۰/۱۰۶	۰/۲۵۳	حمایت از رشد و توسعه گردشگری
۰/۳۹۲	۰/۳۹۷	۰/۴۲۴	۰/۴۷۷	۰/۲۵۹	۰/۳۷۴	۰/۰۸۶	۰/۲۹۷	۰/۳۶۱	۰/۳۶۸	دسترسی
۰/۴۸۶	۰/۵۱۳	۰/۵۱۳	۰/۵۲۱	۰/۳۲۲	۰/۴۴۳	۰/۰۰۸	۰/۰۰۵	۰/۵۷۸	۰/۳۶۴	روابط بازار
۰/۸۰۵	۰/۶۲۵	۰/۶۲۵	۰/۶۰۷	۰/۱۹۹	۰/۳۹۸	۰/۱۰۴	۰/۳۶۲	۰/۴۱۶	۰/۳۲۴	روساخت
۰/۵۴۳	۰/۵۳۳	۰/۵۳۳	۰/۵۲۳	۰/۲۶۲	۰/۴۱۹	۰/۰۹۵	۰/۳۰۳	۰/۵۱۴	۰/۳۴۴	رویناد ویژه
۰/۳۶۱	۰/۴۲۵	۰/۴۲۵	۰/۳۸۱	۰/۱۵۱	۰/۳۶۸	۰/۴۷۹	۰/۳۵۵	۰/۳۵۰	۰/۴۰۴	زیرساخت
۰/۴۲۲	۰/۳۵۸	۰/۳۵۸	۰/۵۵۴	۰/۲۷۱	۰/۴۳۹	۰/۰۵۰	۰/۳۹۰	۰/۲۸۴	۰/۳۷۶	ظرفیت تحمل
۰/۶۸۹	۰/۷۰۱	۰/۷۰۱	۰/۵۲۶	۰/۱۹۶	۰/۴۲۲	۰/۱۵۰	۰/۳۱۷	۰/۴۸۰	۰/۲۵۱	عزم سیاسی
۰/۴۲۴	۰/۳۸۹	۰/۳۸۹	۰/۳۹۲	۰/۳۲۲	۰/۳۵۷	۰/۰۸۷	۰/۳۳۵	۰/۵۴۸	۰/۳۸۸	فرهنگ و تاریخ
۰/۵۲۶	۰/۵۰۳	۰/۵۰۳	۰/۵۰۵	۰/۲۳۴	۰/۴۲۶	۰/۰۸۲	۰/۲۰۵	۰/۴۷۴	۰/۳۰۴	محیطی
۰/۶۷۹	۰/۶۶۹	۰/۶۶۹	۰/۷۲۶	۰/۱۴۵	۰/۴۰۸	۰/۰۴۸	۰/۴۲۴	۰/۳۶۲	۰/۴۰۵	مدیریت بازدیدکنندگان
۰/۷۰۹	۰/۷۴۸	۰/۷۴۸	۰/۶۹۳	۰/۱۸۵	۰/۳۷۳	۰/۰۴۸	۰/۲۸۵	۰/۳۶۳	۰/۳۸۲	مدیریت بحران
۰/۰۵۱	۰/۰۴۸	۰/۰۴۸	۰/۰۴۶	۰/۲۲۲	۰/۱۳۴	۰/۰۸۰	۰/۳۶۹	۰/۱۱۶	۰/۱۵۳	مشارکت
۰/۱۶۳	۰/۱۴۱	۰/۱۴۱	۰/۱۸۱	۰/۱۹۹	۰/۲۱۶	۰/۰۵۵	۰/۳۶۸	۰/۱۱۵	۰/۲۸۱	منابع تسهیلاتی
۰/۱۴۵	۰/۱۰۹	۰/۱۰۹	۰/۱۷۳	۰/۲۰۰	۰/۳۲۷	۰/۲۰۵	۰/۲۸۶	۰/۱۱۱	۰/۲۶۸	مهمان‌نوازی
۰/۳۹۱	۰/۳۱۱	۰/۳۱۱	۰/۳۹۶	۰/۳۶۲	۰/۴۰۲	۰/۰۶۶	۰/۳۶۴	۰/۳۳۲	۰/۵۱۱	مکان
۰/۵۳۰	۰/۵۰۰	۰/۵۰۰	۰/۵۶۹	۰/۱۵۵	۰/۴۱۳	۰/۰۰۷	۰/۳۱۷	۰/۳۳۶	۰/۳۸۰	نظارت منابع
۰/۵۲۳	۰/۴۹۶	۰/۴۹۶	۰/۶۷۴	۰/۲۶۳	۰/۴۲۶	۰/۰۵۶	۰/۴۵۴	۰/۳۹۰	۰/۴۳۱	کیفیت خدمات

جدول ۶. روایی و اگر مؤلفه‌های رقابت‌پذیری.

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
									۰/۸۳۹	جایگاه
								۰/۸۲۴	۰/۱۲۱	حمایت از رشد و توسعه گردشگری
							۰/۸۰۳	۰/۱۶۵	۰/۳۹۲	دسترسی
						۰/۸۵۲	۰/۴۷۷	۰/۰۷۹	۰/۵۲۷	روابط بازار
					۰/۸۵۲	۰/۵۵۵	۰/۵۸۲	۰/۱۰۷	۰/۶۱۵	روساخت
				۰/۸۲۳	۰/۵۵۵	۰/۳۵۲	۰/۴۸۲	۰/۰۹۹	۰/۵۰۲	رویداد ویژه
			۰/۷۹۳	۰/۴۱۰	۰/۳۵۲	۰/۳۸۷	۰/۳۵۷	۰/۰۹۷	۰/۴۱۵	زیرساخت
		۰/۸۳۵	۰/۳۴۱	۰/۳۱۹	۰/۳۸۷	۰/۵۹۷	۰/۵۷۴	۰/۰۹۷	۰/۴۳۳	ظرفیت تحمل
	۰/۸۴۹	۰/۳۹۴	۰/۴۶۱	۰/۵۶۵	۰/۵۹۷	۰/۳۸۷	۰/۵۱۶	۰/۰۲۷	۰/۶۱۸	عزم سیاسی
۰/۷۷۳	۰/۴۲۸	۰/۲۶۶	۰/۴۱۵	۰/۵۲۴	۰/۳۸۷	۰/۴۸۵	۰/۵۱۸	۰/۱۶۵	۰/۴۱۶	فرهنگ و تاریخ
۰/۴۳۷	۰/۴۶۲	۰/۲۹۶	۰/۳۵۶	۰/۸۱۵	۰/۴۸۵	۰/۵۸۷	۰/۴۴۹	۰/۱۴۵	۰/۴۶۳	محیطی
۰/۳۷۰	۰/۵۷۴	۰/۵۶۵	۰/۳۹۶	۰/۵۵۰	۰/۵۸۷	۰/۵۸۷	۰/۴۴۹	۰/۰۳۲	۰/۶۲۸	مدیریت بازدیدکنندگان
۰/۳۸۲	۰/۶۵۸	۰/۴۷۹	۰/۵۳۵	۰/۵۳۰	۰/۶۰۵	۰/۶۰۵	۰/۵۳۰	۰/۰۲۱	۰/۶۴۳	مدیریت بحران
۰/۱۶۵	۰/۰۰۹	۰/۰۱۷	۰/۰۰۴	۰/۰۷۶	۰/۰۳۹	۰/۰۳۹	۰/۰۹۶	۰/۵۸۹	۰/۱۰۸	مشارکت
۰/۱۸۲	۰/۱۴۸	۰/۱۸۷	۰/۱۸۸	۰/۱۳۹	۰/۰۲۷	۰/۰۲۷	۰/۱۵۹	۰/۴۸۱	۰/۲۱۴	منابع تسهیلاتی
۰/۱۳۸	۰/۰۷۶	۰/۲۲۷	۰/۱۰۸	۰/۱۰۲	۰/۱۲۸	۰/۱۲۸	۰/۱۲۲	۰/۶۵۲	۰/۱۶۵	مهمان‌نوازی
۰/۳۶۳	۰/۲۷۱	۰/۳۱۶	۰/۳۱۱	۰/۳۳۴	۰/۳۳۹	۰/۳۳۹	۰/۳۹۱	۰/۳۳۸	۰/۴۰۶	مکان
۰/۳۷۶	۰/۵۲۰	۰/۴۶۵	۰/۴۵۸	۰/۴۵۵	۰/۴۸۱	۰/۴۸۱	۰/۴۱۸	۰/۱۴۲	۰/۴۸۸	نظارت منابع
۰/۴۰۴	۰/۴۲۰	۰/۴۷۴	۰/۳۵۷	۰/۴۵۶	۰/۵۰۳	۰/۵۰۳	۰/۴۵۵	۰/۱۶۷	۰/۵۱۲	کیفیت خدمات

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

جدول ۷. روایی و اگر مؤلفه‌های رقابت‌پذیری پژوهش.

۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
								۰/۷۹۴	محیطی
							۰/۸۸۶	۰/۴۸۴	مدیریت بازدیدکنندگان
						۰/۹۰۳	۰/۷۰۰	۰/۴۷۴	مدیریت بحران
					۰/۸۴۰	۰/۰۲۲	۰/۰۰۷	۰/۴۰۰	مشارکت
				۰/۸۳۱	۰/۴۵۴	۰/۱۴۴	۰/۲۰۲	۰/۰۵۳	منابع تسهیلاتی
			۰/۸۶۳	۰/۷۶۶	۰/۵۴۹	۰/۱۵۸	۰/۱۵۸	۰/۱۳۲	مهمان‌نوازی
		۰/۷۷۴	۰/۳۴۴	۰/۳۴۷	۰/۲۱۳	۰/۳۵۱	۰/۳۲۴	۰/۳۳۳	مکان
	۰/۸۱۳	۰/۳۶۵	۰/۱۷۱	۰/۲۲۱	۰/۰۵۹	۰/۶۳۳	۰/۶۶۸	۰/۴۳۲	نظارت منابع
۰/۷۸۳	۰/۵۸۱	۰/۳۸۴	۰/۲۱۴	۰/۲۰۹	۰/۰۶۴	۰/۵۳۷	۰/۶۳۲	۰/۴۱۳	کیفیت خدمات

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

بررسی مدل ساختاری پژوهش (آزمون فرضیه‌های پژوهش)

بحث و نتیجه‌گیری

گردشگری یکی از مهم‌ترین صنایع است که نقش مهمی در توسعه فضاها و روستایی دارد. همچنین، گردشگری روستایی از نظر اقتصادی، اجتماعی و محیطی پیامدهای مختلفی را برای نواحی روستایی فراهم می‌کند. از این رو، این پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به یک پرسش اصلی و ۱۰ سؤال فرعی است. سؤال اول پژوهش عبارت‌اند از: کدام یک از مؤلفه‌های رقابت‌پذیری در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر بیشتری دارد؟ از این رو، برای پاسخ‌گویی به پرسش اصلی از طریق ضریب اثر می‌توان تأثیر بیشتر شش مؤلفه حمایت از رشد و توسعه گردشگری (۳/۱۵۴)، مهمان‌نوازی و پذیرش گردشگری (۳/۰۵۰)، تحلیل رقابتی (۴/۵۶۷)، توسعه (۵/۷۷۴)، جایگاه (۳/۶۲۶)، مدیریت بازدیدکنندگان (۴/۰۵۵) به‌منظور تحلیل عوامل مؤثر بر رقابت‌پذیری گردشگری روستایی واکاوی شده است.

در این مرحله، به تحلیل اثر مؤلفه‌های رقابت‌پذیری در رشد و توسعه گردشگری روستایی پرداخته شده که نتایج به‌دست‌آمده از جدول شماره ۸، ضریب تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها را به ترتیب اولویت از بیشترین به کمترین درجه اولویت‌بندی کردیم و نتایج نشان می‌دهد که مؤلفه توسعه با ضریب اثر (۵/۷۷۴) بیشترین تأثیر و مؤلفه منابع تسهیلاتی با ضریب اثر (۰/۲۱۴) کمترین تأثیر را در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارند. همچنین در ادامه نتایج در جدول شماره ۹ به بررسی فرضیات در قالب ضرایب مسیر همراه با سطح معناداری نشان می‌دهد که ملاک تأیید فرضیه‌های پژوهش این است که ضرایب مسیر مثبت و آماره T بیشتر از ۱/۹۶ باشد در غیر این صورت فرضیه موردنظر رد می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که از بین ۱۰ فرضیه فقط یک فرضیه تأیید و فرضیه‌های دیگر رد شد.

جدول ۸. ضریب اثر مؤلفه‌های پژوهش.

سازه‌های پژوهش	مؤلفه‌ها	شدت اثر	درجه شدت اثر
منابع و جاذبه‌های محوری	رویداد ویژه	۱/۹۴۷	۱
	روابط با مقاصد	۱/۸۸۹	۲
	آمیخته فعالیت‌ها	۱/۶۱۱	۳
	فرهنگ و تاریخ	۱/۲۵۹	۴
	روساخت	۱/۰۲۹	۵
	اقلیم	۰/۲۸۷	۶
خطمشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد	توسعه	۵/۷۷۴	۱
	تحلیل رقابتی	۴/۵۶۷	۲
	جایگاه	۳/۶۲۶	۳
مشخصه‌های کیفی تعدیل‌کننده و تقویت‌کننده	آگاهی	۱/۸۰۵	۱
	آرامش و امنیت	۱/۷۷۷	۲
	مکان	۱/۲۲۹	۳
	ظرفیت تحمل	۰/۹۷۲	۴
حمایت جوامع محلی	حمایت از رشد و توسعه گردشگری	۳/۱۵۴	۱
	مهمان‌نوازی و پذیرش گردشگر	۳/۰۵۰	۲
	مشارکت	۲/۱۴۱	۳
مدیریت مقصد	مدیریت بازدیدکنندگان	۴/۰۵۵	۱
	بازاریابی	۲/۹۰۸	۲
	توسعه منابع انسانی	۲/۸۱۶	۳
	مدیریت بحران	۲/۵۸۳	۴
	کیفیت خدمات	۱/۶۲۸	۵
	نظارت منابع	۱/۶۲۲	۶
عوامل و منابع پشتیبانی	دسترسی	۲/۰۵۴	۱
	زیرساخت	۱/۶۹۱	۲
	عزم سیاسی	۱/۳۵۷	۳
	منابع تسهیلاتی	۰/۲۱۴	۴

جدول ۹. بررسی فرضیات پژوهش.

فرضیه‌ها	ضریب مسیر	آماره t	نتیجه فرضیه
منابع و جاذبه‌های محوری تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	۰/۵۶۷	۸/۶۴۲	تأیید
مدیریت مقصد تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	۰/۰۴۵	۰/۶۶۱	رد
عوامل و منابع پشتیبانی تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	-۰/۰۲۱	۰/۳۱۳	رد
خطمشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	۰/۰۷۷	۱/۰۰۸	رد
مشخصه‌های کیفی تعدیل‌کننده و تقویت‌کننده تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	۰/۰۷۶	۱/۲۴۶	رد
با نقش تعدیلگری حمایت جوامع محلی، منابع و جاذبه‌های محوری تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار دارد.	۰/۱۱۳	۱/۸۰۵	رد
با نقش تعدیلگری حمایت جوامع محلی، عوامل و منابع پشتیبانی تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	۰/۰۰۵	۰/۰۷۴	رد
با نقش تعدیلگری حمایت جوامع محلی، مدیریت مقصد تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار دارد.	-۰/۰۲۹	۰/۴۶۸	رد
با نقش تعدیلگری حمایت جوامع محلی، خطمشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	-۰/۰۰۹	۰/۱۱۰	رد
با نقش تعدیلگری حمایت جوامع محلی، مشخصه‌های کیفی تعدیل‌کننده و تقویت‌کننده تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دهستان دوهزار دارد.	۰/۰۳۸	۰/۷۲۸	رد

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد که این فرضیه سطح معناداری‌اش برابر با ۰/۶۶۱ بوده و از قدر مطلق ۱/۹۶ کمتر است. بدین جهت، فرضیه سوم پژوهش رد می‌گردد. از این‌رو، نبود برنامه‌های مناسب برای بازدیدکنندگان و برنامه مناسب در توسعه منابع انسانی تأثیر معکوسی در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد. که با بررسی مطالعات پیشین؛ بر اساس نتایج پژوهش نادعلی پور (۲۰۱۳) نشان می‌دهد که از نظر اولویت، مؤلفه توسعه، بازاریابی و معرفی محصولات مقصد در اولویت اول و مؤلفه برگزاری کارگاه و سمینارهای تخصصی در زمینه گردشگری از رتبه نهایی برخوردار است و از نظر کیفیت وضعیت تمامی مؤلفه‌ها نامطلوب است. علاوه بر آن، فرضیه سوم، عوامل و منابع پشتیبانی تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد که در این صورت این فرضیه سطح معناداری برابر با ۰/۳۱۳ بوده و از مقدار قدر مطلق ۱/۹۶ کمتر است. بنابراین این فرضیه رد می‌گردد. که به دلیل نبود منابع تسهیلاتی مناسب و نبود عزم سیاسی مسئولین در منطقه تأثیر معکوسی در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد. همچنین خطمشی، برنامه‌ریزی و توسعه مقصد تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد و در این صورت این فرضیه سطح معناداری ۱/۰۰۸ بوده که از قدر مطلق ۱/۹۶ کمتر است. بدین جهت این فرضیه رد می‌گردد چراکه نبود برنامه خلاقانه گردشگری متناسب با گردشگری، نبود جایگاه برندینگ تأثیر معکوسی در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد. فرضیه پنجم، عوامل تقویت‌کننده و تعدیل‌کننده تأثیر معناداری در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد که از این‌رو، این فرضیه

از این‌رو، با بررسی ادبیات و پیشینه پژوهش‌های پیشین، بر اساس نتایج پژوهش فرزین و نادعلی پور (۲۰۱۰) در منطقه چابهار عواملی همچون آب‌وهوا، چشم‌انداز زیبا، امنیت و غیره در شرایط مطلوب و در زمینه عواملی نظیر بازدیدکنندگان، مدیریت بحران، مراکز تفریحی، بازاریابی و غیره در وضعیت نامطلوبی به سر می‌برد. علاوه بر این، در پژوهش جعفر تاش و پویان‌زاده (۲۰۱۵) به بررسی شاخص‌های رقابت‌پذیری صنعت گردشگری ایران پرداخته و بیشتر مؤلفه‌ها از جمله شاخص‌های بازاریابی، برنامه توسعه گردشگری، عزم سیاسی مسئولان در شرایط بد قرار داشتند و شاخص‌های دیگر از جمله فرهنگ و تاریخ، آب‌وهوا، جاذبه‌های طبیعی، مهمان‌نوازی هستند. همچنین، برای پاسخ سوالات فرعی پژوهش با توجه به جدول شماره ۶ و بررسی روابط بین فرضیات آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. که فرضیه اول با توجه به سطح معناداری برابر با ۸/۶۴۲ بوده و از قدر مطلق ۱/۹۶ بیشتر است. این فرضیه تأیید می‌گردد. منابع طبیعی، دامنه فعالیت‌ها و دسترسی تأثیر مثبتی بر رقابت‌پذیری مقصد دارد و نیز با نتایج پژوهش بریمانی و همکاران (۲۰۱۸) همسو نبوده است و نتایج نشان داد که منابع و جاذبه‌های محوری در رشد و توسعه گردشگری سلامت رابطه معکوس دارد.

با توجه به بررسی مطالعات ادبیات نظری و استفاده از مدل جامع و محقق ساخته در پژوهش حاضر از فرضیه دوم تا فرضیه پنجم به صورت مجزا مطالعاتی در ارتباط با هر یک از فرضیه‌ها صورت نگرفته است. از این‌رو، متغیرها و مؤلفه‌هایی که در سایر پژوهش‌ها به کار رفته و به این پژوهش نزدیک بوده است در نتیجه در این پژوهش آورده شده است. فرضیه دوم، مدیریت مقصد

منطقه است در رشد و توسعه گردشگری اثر معکوسی می‌گذارد. با این وجود، با توجه به این توضیحاتی که در بالا ذکر شده است.

در مقایسه با مطالعات پیشین، نقش تعدیلگری حمایت جوامع محلی را از مورد بررسی قرار دادند که نتایج پژوهش لو^۳ و همکاران (۲۰۱۹) نشان می‌دهد که از دیدگاه گردشگران برای توسعه رقابت‌پذیری مقصد گردشگری روستایی نگران کیفیت محل اقامت، زیرساختار، گستره فعالیت‌ها و رویداد خاص هستند. بنابراین گردشگران بر این باورند که وجود حمایت اجتماعی مردم محلی در تعدیل رابطه بین کیفیت اقامت و رقابتی بودن مقصد گردشگری حیاتی است. بر اساس نتایج پژوهش لیم^۴ و همکاران (۲۰۱۷) نشان می‌دهد که حمایت جامعه در تعدیل رابطه بین آثار زیست‌محیطی و مزیت رقابتی گردشگری روستایی وجود دارد و نیز نتایج پژوهش چین و لو^۵ (۲۰۱۷) نشان می‌دهد که حمایت جوامع محلی به‌عنوان متغیر تعدیلگر در تأثیر مؤلفه‌های محیطی بر رقابت‌پذیری مقصد تأثیری ندارد. که بر اساس نتایج پژوهش حاضر پیشنهادهایی در جهت بهبود رقابت‌پذیری دهستان دوهزار ارائه شده است:

- توجه بیشتر مسئولین به رویدادهای ویژه منطقه (توجه بیشتر به میراث فرهنگی و گردشگری منطقه، افزایش توجه به جاذبه‌های فرهنگی قدیمی (چله شب، چهارشنبه سوری و دادوش)، ایجاد همایش‌ها بیشتر، تورهای گردشگری و جشنواره‌های غذای محلی در مقصد)

- توجه بیشتر عزم سیاسی مسئولین و دولت در دهستان دوهزار (عزم سیاسی مسئولین برای ارتقای گردشگری منطقه، توجه مسئولین به گردشگری به‌عنوان فعالیت عمده در فرایند برنامه‌ریزی اجتماعی منطقه، افزایش مشارکت دولت در طرح توسعه گردشگری)

- مشارکت مردم محلی در زمینه کسب‌وکارهای محلی در مقصد (وجود اقامتگاه‌های بوم‌گردی، وجود اماکن پذیرایی)

- استفاده از مردم محلی در جهت فعالیت اجرایی گردشگری و طرح‌های گردشگری منطقه

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه (بهبود رقابت‌پذیری نواحی روستایی از نظر رشد و توسعه گردشگری (مطالعه موردی: دهستان دوهزار در شهرستان تنکابن) است.

3. Lo
4. Lim
5. Chin & Lo

سطح معناداری آن ۱/۲۴۶ بوده و از قدر مطلق ۱/۹۶ کمتر است. بدین جهت، این فرضیه رد می‌گردد. از این رو، نامناسب بودن تسهیلات بهداشتی و خدماتی و نیز نبود آگاهی مناسب در مقصد تأثیر معکوسی در رشد و توسعه گردشگری روستایی دارد. با بررسی ادبیات پژوهش، این فرضیات (سوم، چهارم و پنجم) در مطالعات پژوهش‌های فرزین و نادعلی پور (۲۰۱۰)؛ افراخته و همکاران (۲۰۱۹) و جعفر تاش و پویان‌زاده (۲۰۱۵) آمده است. از این رو، از فرضیه ششم تا فرضیه دهم نقش تعدیلگر حمایت جوامع محلی مورد بررسی قرار گرفته است. بدین جهت، این فرضیات از آنجایی که به صورت مجزا مطالعاتی در ارتباط این فرضیات کار نشده است. پژوهش‌هایی که شاخص‌ها یا متغیرهایی که در ارتباط با هریک از فرضیات کار شده و به این پژوهش نزدیک بوده است. در این پژوهش آورده شده است.

با این وجود، فرضیه ششم، سطح معناداری برابر با ۱/۸۰۵ بوده و از قدر مطلق ۱/۹۶ کمتر است. بدین جهت این فرضیه رد می‌گردد که به دلیل نبود کیفیت مناسب جاده‌ها، بی‌توجهی مسئولین به زیرساخت غیربومی و استاندارد در برابر طرح‌های روستایی در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر معکوسی دارد.

فرضیه هفتم، سطح معناداری آن برابر با ۰/۰۷۴ بوده و از قدر مطلق ۱/۹۶ کمتر است. از این رو، این فرضیه رد می‌گردد. که به دلیل نبود وجود تابلو سنتی در مقصد و راهنمایی در مقصد، نبود زیرساخت مناسب در رشد و توسعه گردشگری منطقه تأثیر معکوسی دارد.

فرضیه هشتم سطح معناداری این فرضیه برابر با ۰/۴۶۸ بوده و از قدر مطلق ۱/۹۶ کمتر است بدین جهت این فرضیه رد می‌گردد. که به دلیل نبود برنامه و اطلاع‌رسانی در مورد راهبردهای مدیریت بحران در منطقه به‌ویژه در فصل زمستان، عدم نظارت مسئولین در مدیریت بهداشت آب در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر معکوس بگذارد.

فرضیه نهم، سطح معناداری آن برابر با ۰/۱۱۰ بوده و کمتر از قدر مطلق ۱/۹۶ بوده و این فرضیه رد می‌گردد. که به دلیل نبود جایگاه مقصد در طرح جامع استان مازندران، هم‌راستا نبودن توسعه گردشگری با توسعه کل صنعت در منطقه، نبود همکاری مناسب سازمان مقصد با میراث فرهنگی استان مازندران، نبود شراکت بین کسب‌وکارهای محلی در مقصد منجر شده که در رشد و توسعه گردشگری دهستان دوهزار تأثیر معکوس بگذارد.

فرضیه دهم، سطح معناداری آن ۰/۷۲۸ بوده و از ۱/۹۶ کمتر است به همین دلیل این فرضیه رد می‌گردد. چراکه با تعداد بازدیدکنندگان بیشتر منجر به فشار بیشتر و تخریب محیط زیست و کاهش کیفیت امکانات و سرویس‌دهی نیز افزایش یافته است و نیز با ریختن زباله منجر به از بین بردن طبیعت و جنگل در محیط است که نشان از عدم برنامه‌ریزی و مدیریت درست در

References

- Afrakhteh, H., Jalaliyan, H., Arami, E. (2019). Analyze Factors Influencing Tourism Competitiveness (Case Study: Sarein City). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 14(2), 457-472. (In Persian)
- Amoah, F., Amoah, L. N. A., & Campus, N. (2019). Tourist experience, satisfaction and behavioural intentions of rural tourism destinations in the Eastern Cape, South Africa. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(4), 1-12.
- Barimani, F., Ramezanzadeh, M., Tabrizi, N., nozarasl, S. (2018). Evaluating Competitiveness of Heath Tourism Destinations based on "Core Resources and Attractions" Factor (Case Study: Spas of Ramsar). *Geography and Planning*, 22(63), 26-50. (In Persian)
- Bălan, D., Balaure, V., & Vegheș, C. (2009). Travel and tourism competitiveness of the world's top tourism destinations: an exploratory assessment. *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 11(2), 979-987.
- Barros, C. P., Botti, L., Peypoch, N., Robinot, E., & Solonandrasana, B. (2011). Performance of French destinations: Tourism attraction perspectives. *Tourism Management*, 32(1), 141-146.
- Batra, A. (2017). Destination Competitiveness: Amazing Bangkok versus Lion City Singapore
- Benedetti, J. (2010). The competitiveness of Brazil as a Dutch holiday destination. Unpublished Master Thesis, Breda University of Applied Science, Breda.
- Beshkar, E., & Bazrafshan, J., & Toulabi Nejad, M. (2019). Review the position of supporting local communities in tourism development and its impact on sustainable livelihoods villages in the border Township Chabahar. *Journal of Geography and Planning*, 23(69), 41-46. (In Persian)
- Chin, C. H., & Lo, M. C. (2017). Tourist's perceptions on man-made elements, natural elements and community support on rural tourism destination competitiveness. *International Journal of Leisure and Tourism Marketing*, 5(3), 227-247.
- Dwyer, L., & Kim, C. (2003). Destination competitiveness: determinants and indicators. *Current issues in tourism*, 6(5), 369-414.
- Dupeyras, A., & MacCallum, N. (2013). Indicators for measuring competitiveness in tourism: A guidance document. *OECD Tourism Papers*, 2013/02, OECD Publishing. (<https://doi.org/10.1787/5k47t9q2t923-en>).
- Eftekhari, A. R., Mahdavi, D., & Poortaheri, M. (2011). Localization process of sustainable development indicators of rural tourism in Iran. *Journal of Rural Research*, 1(4), 1-41. (In Persian)
- Enright, M. J., & Newton, J. (2004). Tourism destination competitiveness: a quantitative approach. *Tourism management*, 25(6), 777-788.
- Farzin, M. R., & Nadalipour, Z. (2010). Factors Affecting the Competitive Advantage of Tourism Destinations in Iran: Chabahar Region. *Quarterly Journal of Tourism Studies*, 5(14), 41-66 (In Persian)
- Fleischer, A., & Pizam, A. (1997). Rural tourism in Israel. *Tourism management*, 18(6), 367-372.
- Gomezelj, D. O., & Mihalič, T. (2008). Destination competitiveness—applying different models, the case of Slovenia. *Tourism management*, 29(2), 294-307.
- Haywood, L. K., Nortje, K., Dafuleya, G., Nethengwe, T., & Sumbana, F. (2020). An assessment for enhancing sustainability in rural tourism products in South Africa. *Development Southern Africa*, 37(6), 1033-1050.
- Hall, D., Mitchell, M., & Roberts, L. (2003). Tourism and the countryside: dynamic relationships. *New directions in rural tourism*, 3-15.
- Jafartash Amiri, B., Puyanzadeh, N. (2015). Assessing and prioritizing the factors affecting the tourism industry competitiveness in Iran. *JMDP 2015*; 28 (3) :85-106
- Kułyk, P., & Brelik, A. (2019). Tourist competitiveness of Polish rural areas.
- Lane, B. (1994). What is Rural Tourism? *Journal of Sustainable Tourism* 2(1 & 2), 7-21.
- Lane, B., & Kastenholz, E. (2015). Rural tourism: The evolution of practice and research approaches—towards a new generation concept?. *Journal of Sustainable tourism*, 23(8-9), 1133-1156.
- Law, F. Y., & Lo, M. C. (2016). Rural Tourism Destination Competitiveness Of Kubah National Park In Sarawak: Tourism S'pererspective. *Asian Academy of Management Journal*, 21.
- Lim, J., Lo, M. C., Mohamad, A. A., Chin, C. H., & Ramayah, T. (2017). The Moderating Impact Of Community Support On Tri-Dimensional Impacts Of Tourism (Economic, Socio-Cultural, & Environmental) Towards Rural Tourism Competitive Advantage. *International Journal of Business & Society*, 18.
- Lo, M. C., Chin, C. H., & Law, F. Y. (2019). Tourists' perspectives on hard and soft services toward rural tourism destination competitiveness: Community support as a moderator. *Tourism and Hospitality Research*, 19(2), 139-157.
- Mtapuri, O., & Giampiccoli, A. (2019). Tourism, community-based tourism and ecotourism: a definitional problematic. *South African Geographical Journal*, 101(1), 22-35.
- Naadalipor, Z. (2013). Investigating Quality of Tourism Destination Management in Terms of Competitive Advantage in Chabahar. *Journal of Tourism*, 1(1), 57-73. (In Persian)
- Pearce, DG. (1989). Social impacts of tourism. *Social Cultural and Environmental Impacts of Tourism*, NSW Tourism Commission, Sydney. 1-39.
- Porter, M. E. (1990). The competitive advantage of nations. *Competitive Intelligence Review*, 1(1), 14-14.
- Ramezanzadeh Lasboyee, M., Rezvani, M. R., & Akbarpour, M. (2015). Analysis of the environmental impacts of second home tourism from the perspective of the host community and visitors (Case Study: villages of Dohear region, Tonekabon township). *Human Geography Research*, 47(4), 625-643. doi: 10.22059/jhgr.2015.52224
- Ritchie, J. B., & Crouch, G. I. (2003). The competitive destination: A sustainable tourism perspective. Cabi.

Ritchie, J. R., & Crouch, G. I. (2010). A model of destination competitiveness/sustainability: Brazilian perspectives. *Revista de Administração Pública*, 44(5), 1049-1066.

Rezazadeh, A. & Davari, A. (2014). Structural equation modeling with PLS software. University Jihad Publishing Organization. (In Persian)

